

فزونى منفیت:

واکاوی رانه مرگ در نمایشنامه پدر از جنگ به خانه باز می‌گردد

اثر سوزان لوری پارکز

عالیه میرزایی باغابری

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات انگلیسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

حسن شهابی (نویسنده مسؤل)

استادیار ادبیات انگلیسی، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

لیلا برادران جمیلی

استادیار ادبیات انگلیسی، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد، بروجرد، ایران

چکیده

مقاله حاضر برآن است تا با رجوع به آرای اسلاوی ژیتک که ملهم از رویکرد روان‌کاوانه‌ی فروید و لاکان است به بررسی فحوای رانه مرگ در شخصیت اصلی نمایشنامه پارکز در فرآیند سوژه‌شدگی بپردازد. ژیتک سوژه را با ماهیتی گسسته تعبیر می‌کند و آن را همان ساحت واقعی می‌داند. ژیتک با تکیه بر آموزه‌های لاکان بر این باور است که سوژه پیش از سوژه‌شدگی با رانه مرگ به هستی خود معنا می‌بخشد. ژیتک با طرح مفهوم رانه مرگ به مثابه اصلی بنیادین در رهیافت خود، سوژه را با رانه مرگ همسان می‌پندارد. سوزان لوری پارکز در نمایشنامه خود مفهوم رانه مرگ را به گونه‌ای به تصویر می‌کشد که سبب برانگیختن شخصیت اصلی نمایش، هیرو (قهرمان)، در جهت هم‌ستیزی اجتماعی می‌شود. رانه مرگ به هیرو این امکان را می‌بخشد از یک سو حصار نژادی خود را به عنوان برده‌ای سیاه پوست به چالش بکشد و از سوی دیگر او را در روند تکوین هویت به سوژه‌شدگی جدید سوق دهد. رانه مرگ در خصوص هیرو تقلایی برای کسب آزادی است، اما این کشمکش فروپاشی شخصیتی وی را در پی دارد. فانتزی یا رویای آزادی که بنا است کیف را برای وی به ارمغان بیاورد و رانه مرگ که منادی آزادی وی پنداشته می‌شود در نهایت او را به سوژکتیویته سرشار از گسست سوق می‌دهد که بدین سبب به سوی مرگ رفته بود. تلاش‌های هیرو بیهوده می‌ماند و به حصول ناپذیری ساحت واقعی لاکانی متمایل می‌شود که در آن هر هویتی، سرشتی متضاد پیدا می‌کند. او در فرآیند سوژه‌شدگی هم‌نوعان خود را نیز دچار تعارض پنهان خود می‌کند و سپس به ضدقهرمان بدل می‌شود. توهم آزادی تجربه فقدان را سبب می‌شود که به روان‌زخم می‌انجامد و تمایل او را برای رهایی به ضعف می‌کشاند. فانتزی آزادی، نوع جدیدی از دربند بودن را بر وی تحمیل می‌کند و او را به پیروی از همان اسارت نوپایی در می‌آورد که به ستیز با آن برخاسته بود.

واژگان کلیدی: پدر از جنگ به خانه باز می‌گردد؛ سوزان لوری پارکز؛ رانه مرگ؛

ساحت واقعی؛ منفیت؛ ژیتک.